

AVIZ
**referitor la proiectul Legii egalității de șanse
între femei și bărbați**

Analizând proiectul **Legii egalității de șanse între femei și bărbați**, transmis de Secretariatul General al Guvernului cu adresa nr.6 din 16.01.1998,

CONSILIUL LEGISLATIV

În temeiul art.2 alin.1 lit.a din Legea nr.73/1993 și art.48(2) din Regulamentul de organizare și funcționare a Consiliului Legislativ,

Avizează favorabil proiectul legii, cu următoarele observații și propuneri :

I. Observații generale

1. Proiectul face parte din categoria legilor ordinare și are ca obiect instituirea unor garanții juridice, fără discriminări între femei și bărbați, în raporturile de muncă și în viața socială în concordanță cu prevederile Cartei Sociale Europene, semnată și de România în anul 1997 și cu celelalte documente internaționale la care România este parte.

Pe planul reglementărilor comunitare, sediul materiei îl reprezintă **art.119 din Tratatul de la Roma** care statuează principiul egalității de realizare pentru bărbați și femei. În baza acestui articol s-au adoptat mai multe reglementări, cele mai importante fiind **Directiva 75/117/EEC** privind principiul plății egale pentru bărbați și femei și **Directiva 76/207/EEC** privind principiul egalității de tratament între bărbați și femei în ceea ce privește angajarea în muncă, formarea și promovarea profesională și condițiile sociale.

Proiectul prezentat preia o parte din cele mai importante dispoziții ale acestor directive pe care le dezvoltă, și în plus definește și sancționează conceptul juridic de "hărțuire sexuală" - care nu este prezent în legislația comunitară, dar este reglementat la nivel de state membre (Franța) sau alte state : S.U.A., Elveția, etc.

2. Deși proiectul dezvoltă în amănunt principiile nediscriminării, apreciem că el este susceptibil de îmbunătățiri pe fond și pe formă. Astfel, reglementările proiectului nu au un caracter unitar și precis în privința **subiecților** pentru care se instituie obligațiile prevăzute în unele dispoziții. Astfel, la art.1(2) se prevede că obligația de a acționa pentru realizarea principiului egalității șanselor între femei și bărbați o au numai "autoritățile publice", deși în majoritatea textelor cuprinse în proiect sunt prevăzute obligații și pentru instituții publice, agenți economici dar și pentru salariați.

3. Din punct de vedere al sferei raporturilor sociale reglementate prin normele proiectului de lege, nu rezultă cu claritate dacă acestea se aplică numai în cadrul raporturilor de muncă **bazate pe contract de muncă**, sau și al altor raporturi juridice, care nu au ca temei un contract de muncă, și aceasta cu atât mai mult cu cât uneori (cazul art.19), reglementările propuse exced sfera raporturilor juridice, lăsând să se înțeleagă că ar fi aplicabile și unor raporturi sociale nereglementate de norme juridice (cum ar fi raporturile de prietenie, de concubinaj etc).

4. În alte situații, unele dintre obligațiile instituite nu sunt în conformitate cu **principiul libertății de voință a părților la încheierea contractului** și, prin urmare, ele nu pot fi prevăzute decât, cel mult, pentru autoritățile publice, instituțiile publice și regiile autonome, nu și pentru societățile comerciale, asociații, fundații și alte persoane juridice de drept privat. Cu titlu de exemplu, amintim obligația scoaterii la concurs sau a publicării posturilor vacante (art.4 alin.1) și cea prevăzută la art.16 privind plata unui "salariu mai mic decât al unui alt salariat", care nesocotește dreptul patronului și al salariatului de a **negocia** conținutul contractului de muncă, inclusiv mărimea salariului.

5. Proiectul legii are unele deficiențe și din punct de vedere al respectării normelor de tehnică legislativă, fiind structurat numai în două capitole: unul "Dispoziții generale" și celălalt "Dispoziții finale", deși cuprinsul său este mult mai complex, vizând aspecte referitoare la: "discriminarea în raporturile de muncă", "hărțuire

sexuală", "sanționarea" disciplinară, contravențională și civilă a acestor acte, ș.a. care, fiecare, ar putea constitui capitole distincte.

De aceea, apreciem că ar fi fost mai potrivită gruparea prevederilor proiectului de lege pe mai multe capitole, începând cu Capitolul I - "Dispoziții generale", care să cuprindă norme care determină obiectul, scopul și sfera relațiilor ce se reglementează, precum și definirea unor noțiuni și concepte. În acest capitol ar putea fi cuprinse dispoziții de la articolele 1 și 2.

Dispozițiile de conținut, care formează corpul propriu-zis al reglementării, ar putea fi grupate în mai multe capitole, în funcție de legăturile ce există între ele. Astfel, articolele 3 - 6 ar putea fi grupate într-un "Capitol II" intitulat, eventual, "Egalitatea de șanse în materie de angajare și profesie", iar dispozițiile cuprinse în articolele 7 -10 ar putea face obiectul unui capitol distinct "III" cu titlul "Hărțuirea sexuală", în timp ce normele care fac obiectul art.11 - 19 ar forma obiectul "Capitolul IV - Sancțiuni".

6. În fine, semnalăm și faptul că inițiatorul folosește în cuprinsul proiectului unele fraze care, nu au formă prescriptivă cerută actelor normative și conțin exprimări neglijente. Este cazul, spre exemplu, a articolului 4 alin.3 în care este înscrisă expresia "sexul constituie o condiție determinantă" sau al art.12 în care au fost înscrisă dispoziția "Dacă un contract de muncă este suspendat, modificat sau încetează înainte de termen **din cauza sexului salariatului ...**".

Evident, asemenea exprimări trebuie reformulate.

II. Observații de fond și de tehnică legislativă

1. Titlul proiectului de lege, folosind sintagma "egalității de șanse între femei și bărbați" are un caracter prea general, în raport cu problemele care sunt reglementate în proiect.

Întrucât dispozițiile proiectului au în vedere două probleme importante - cea a nediscriminării pe criteriul sexului în raporturile juridice de muncă și cea a hărțuirii sexuale, - propunem ca titlul proiectului să fie reformulat și circumscris exact acestor probleme.

2. La art.2 lit.a) și b), propunem înlocuirea sintagmei "pe bază de sex" cu sintagma "pe criteriul sexului" și a sintagmei "o justificare legală", cu sintagma "temei legal", acestea din urmă fiind mai adecvate stilului normativ.

Propunerea de înlocuire a sintagmei "pe bază de sex" este valabilă și în cazul art.3, art.5(1) și art.9.

Totodată, pentru respectarea normelor de tehnică legislativă, este necesar ca în locul literelor a) și b) textele să fie marcate prin cifre arabe în paranteză, deoarece ele constituie alineate distincte ale acestui articol.

3. La art.4 alin.(1), considerăm că obligația de scoatere la concurs sau de publicare a posturilor vacante poate fi prevăzută numai în cazul posturilor din aparatul propriu al autorităților publice, al instituțiilor publice și regiilor autonome și, eventual, al societăților comerciale cu capital majoritar de stat, nu și al persoanelor juridice particulare.

În aceste condiții, propunem ca noțiunea "Angajatorul", din partea introductivă a textului, să fie înlocuită cu expresia: "Autoritățile publice, instituțiile publice și regiile autonome ...".

De altfel, această noțiune, folosită și în alte dispoziții ale proiectului de lege, o considerăm necorespunzătoare, fiind puțin uzitată în actele normative, motiv pentru care propunem să fie înlocuită cu sintagma "cel care angajează".

4. La art.4 alin.(2), pentru a fi în concordanță cu spiritul legii, considerăm că expresia "angajatorul nu este îndreptățit să facă selecție pe criterii de sex" ar trebui înlocuită cu sintagma "este interzisă selecția pe criteriul sexului persoanei". Propunem această înlocuire, și pentru a nu lăsa impresia, că o altă persoană decât cel care angajează ar putea fi îndreptățită să facă selecția pe astfel de criterii.

5. La art.4 alin.(3), pentru a răspunde normelor de tehnică legislativă, propunem eliminarea sintagmei "din prezentul articol" care se subînțelege, și folosirea abrevierii "alin." pentru cuvântul "alineat", această formă a prescurtării urmând să fie folosită și în textul de la art.14 alin.(2), atunci când se face trimitere la alin.(1).

Totodată, propunem înlocuirea sintagmei "exercitarea muncii", cu sintagma "prestare a muncii", pe care o apreciem ca fiind mai potrivită.

6. La art.5 alin.(3), propunem reformularea textului atât pentru a înlătura repetiția, cât și pentru a da frazei mai multă claritate. În acest sens, sugerăm ca din ultima parte a frazei, sintagma "trebuie plătiți cu aceeași valoare" să fie înlocuită prin expresia "vor fi plătiți cu același salariu".

7. La art.6 alin.(1), pentru ca textul să fie corelat cu scopul proiectului de lege - egalitatea de șanse între femei și bărbați - este

necesar ca, expresia "trebuie să beneficieze", să fi înlocuită cu expresia "beneficiază în mod egal".

8. La art.8 alin.(2), se prevede obligația "angajatorului/patronului" de a aplica "măsuri disciplinare" persoanelor care comit acte de hărțuire sexuală, fără a se preciza sancțiunile care se pot aplica și normele procedurale corespunzătoare privind sesizarea, verificarea sesizării, competența rezolvării contestației împotriva sancțiunii etc.

Proiectul legii nu cuprinde reglementări nici pentru situația în care însuși patronul este autorul actelor de hărțuire sexuală. În acest caz, se pune în mod firesc întrebarea: cine constată săvârșirea faptei și cine aplică sancțiunea ?

Credem că, în aceste situații, s-ar putea face trimitere la normele dreptului comun în materie și la Regulamentele de organizare și funcționare proprii, ori la Statutele specifice unor anumite categorii de salariați (ale personalului didactic, personalului sanitar etc., după caz). În plus, propunem înlocuirea sintagmei "măsuri disciplinare" cu sintagma "sancțiuni disciplinare", aceasta din urmă fiind specifică stilului normativ.

9. La art.9 lit.a), propunem să se adauge, în partea finală a textului, expresia "sau de șeful său ierarhic", deoarece salariatul are în primul rând cu acesta raporturi de subordonare directă, nu numai cu "angajatorul", ca reprezentant al persoanei juridice.

Totodată, propunem ca noțiunea de "întreprindere" folosită la lit.b) să fie înlocuită cu cea de "unitate", astfel că în text cuvântul "unități" ar urma să se folosească în locul expresiei "întreprinderii, societății, instituției".

Aceeași propunere o formulăm și pentru textul de la art.13, unde cuvintele "întreprindere/instituție" sugerăm să fie înlocuite prin "unitate".

10. La art.10 lit.c), propunem eliminarea expresiei "sau tacit", aceasta fiind o ipoteză a cărei dovadă este imposibil de făcut, precum și a sintagmei "sau a unui coleg", deoarece raporturile acestuia cu un salariat nu pot constitui "temeiul unor decizii", așa cum se prevede în ipoteza normei juridice în cauză, dreptul de decizie aparținând, exclusiv, șefului ierarhic.

11. La art.12, considerăm că textul ar avea mai multă claritate prin reformularea ultimei părți a frazei, astfel încât sintagma "în instanța judecătorească competentă, în temeiul prevăzut de Codul

muncii" să fie înlocuită prin expresia "la instanța de judecată competentă, potrivit Codului muncii".

12. La art.14 alin.(1), sugerăm eliminarea expresiei "de sex feminin sau masculin" fiind de prisos, și adăugarea sintagmei "pe criteriul sexului", după expresia "care este discriminată", pentru a se determina mai bine criteriul discriminării care se are în vedere.

13. La art.15, pentru a se elimina înțelesul greșit și aplicarea neuniformă a acestor prevederi, considerăm necesar să se precizeze că este vorba de încălcarea "fără temei legal a ...", deoarece altfel dreptul prevăzut nu poate fi pretins. Precizăm că în acest sens sunt, de altfel, și prevederile art.2 lit.a), care pun condiția lipsei unei "justificări legale" pentru a exista discriminarea directă.

14. La art.16, în corelare și cu observațiile de la pct.I/2, propunem a se reanaliza conținutul textului, astfel încât prevederile acestuia să nu contravină libertății de voință a părților la încheierea contractului de muncă, mai ales în cazul în care cel ce angajează este un particular.

În plus, este necesar să se elimine cuvântul "imperative", fiind de prisos.

15. La art.17, sunt folosite unele expresii pe care le apreciem necorespunzătoare și, în consecință, propunem înlocuirea sau eliminarea lor, astfel: noțiunea de "hărțuitor", poate fi înlocuită cu "autorul actelor de hărțuire", iar expresia "respectiv față de patron, în cazul existenței premiselor specificate în prezenta lege" poate fi eliminată, fiind de prisos și chiar deficitară din punct de vedere gramatical. În plus, sugerăm să se analizeze dacă nu ar fi cazul să se prevadă un anumit termen, de pildă o lună sau trei luni, pentru introducerea cererii de despăgubiri în cazul unei hărțuiri sexuale, pentru a nu se prelungi la infinit existența unor stări conflictuale sau de nesiguranță a raporturilor interumane.

16. La art.18, definirea contravenției este insuficient de precisă, deoarece nu stabilește față de cine au "conținut ofensator" materialele vizuale.

17. La art.19, în corelare și cu observațiile de la pct.I/3, textul are o sferă de aplicare insuficient determinată, deoarece se prevede că se aplică și "altor raporturi decât cele de muncă".

În funcție de intenția inițiatorului, este necesar să se precizeze care "alte raporturi" se au în vedere; oricum apreciem că, acestea nu pot fi decât raporturi juridice, întrucât numai acestea pot constitui

temei al unor drepturi și obligații, expresia folosită în text ("alte raporturi") fiind prea largă, excedând sfera juridicului.

18. La art.20, potrivit normelor de tehnică legislativă, este necesar alineatele să fie identificate prin numerotarea lor cu cifre arabe între paranteze, (1) și respectiv (2), iar la alin.(2) să se înlocuiască expresia "în alineatul precedent", cu expresia "în alin.(1)".

19. La art.22, se prevede că sunt abilitate "organele de control din cadrul Camerelor de muncă" să constate și să sancționeze contravențiile prevăzute în proiectul legii.

Credem că această abilitare nu poate să privească decât situațiile în care faptele sunt în legătură cu raporturile juridice de muncă, fundamentate pe un contract de muncă, nu și atunci când ele exced aceste raporturi, cum este cazul, de pildă, al persoanelor alese în funcție (primar, viceprimar, consilieri, deputați, senatori), situație în care acestea nu ar putea fi sancționate de organele din cadrul Camerelor de muncă.

Totodată, întrucât Camerele de muncă sunt organizate ca servicii, fără personalitate juridică, în cadrul Direcției Generale de Muncă și Protecție Socială, considerăm că ar fi necesar să se facă precizarea, referitor la organele de control, că acestea sunt "ale Camerelor de muncă din cadrul Direcțiilor Generale de Muncă și Protecție Socială".

Propunem, de asemenea, ca alineatul (2) al art.22 care prevede că sumele încasate ca urmare a aplicării contravențiilor constituie venit la bugetul statului, să fie eliminat, deoarece destinația unor astfel de sume este stabilită prin Legea nr.32/1968.

În plus, este de observat că textul folosește în mod greșit expresia "aplicării contravențiilor", deoarece ceea ce se aplică sunt sancțiunile, nu contravențiile.

PREȘEDINTE

Adela Dumeany
ADELA DUMEANY

București

Nr. 110/03.02.1998